

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica - Cod. Ettenheim-Münster 289

Aristoteles

[S.l.], [17. Jahrh.]

Caput 1mum

[urn:nbn:de:bsz:31-130062](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130062)

Organum Aristotelicum
Sive disputationes in universam partem logicam

Prefatio.

Præter Aristotelis logicam commune et universonale organum sive
instrumentum scientiarum vocat. nec è facile è cum fructu quis
quam ad alias scientias pergamit, quam regulas et modos sciendi
in logica didicerit; quibus veluti solidam armis instructis scientiam
ac scientiam suam defensivè et offensivè invenit: cum quò ad con-
scientiam requiratur facultas bene ratiocinandi ac discernendi, datum
negativum et officium logicæ in eo consistit, ut præcepta Aristotelis scientiis
comunia et ad bene ratiocinandum necessaria tradat: id quod ipsum
logicæ nomen à græca voce logos derivatum satis indicat, ad qua
facultas rationalis et formalis vocat, eo quod dirigat operationes
ratiæ ad comparanda scientias, ex quo non esse potest quandoque logica
satis sit necessaria, quæ ad alias scientias operantur, et quando in huius-
modi, qui logicam per unum usum et criminantur. Decon bene dixerunt
Aristoteles discipulo dicitur necessaria esse dicitur: ino ingenium, et exerci-
tationem sive disputationem, et hinc disciplinam scolasticam. hæc
brevis promittere placuit, nunc ad ipsa prælegomena sive questiones
proemiales, et quasi prolepticas de obiecto, natura, et proprieta-
tibus logicæ progrediamur.

Disputatio prima

Proleptica sive prælegomena de natura obiecti,
et proprietatibus logicæ.

Quæstio prima de obiecto logicæ

Capitulum unum de obiecto in communi
eiusque divisione.

Quæstio in communi ab obiecto solum quod dicitur circa quoniam
potentia vitalis, vel ars cum scientia per actus suos versatur
in obiectum intellectus sunt res intelligibiles, voluntatis,

credibile, color est lux secundum obiectum potentia visiva quia
circa hoc per actum suum facit visionem oculis versatur ubi
tenet visionem videndo visionem et se ipsam aliquo modo videt. in
tenet est obiectum facti ipsi ut quod sed non ut quo. notabilis autem
universaler neg hie proprie loqui de obiecto artium, sive habituum
practicorum et vero de obiecto scientiarum pure speculativarum.

2

Quid sit obiectum in proximum et remotum. proximum est quod
directe et immediate ab actu scientifico attingit. remotum est quod
indirecte et mediante obiecto proximo attingit. ita in arte
Christi est obiectum proximum visionis et cognitionis meae, Christus
remotum. Similiter ratio inaequalum est inaequalum. aequatum sive
totale est collectio omnium obiectuum in aliqua scientia per se intelligibilem.
inaequatum sive parziale est unum obiectum ex illis. ita in arte pictoria
obiectum aequatum sunt omnes picture ab arte considerabiles. obiectum
vero parziale sunt singula seorsim. Quibus ratio in materiale et formale.
materiale est in quo velut in materia obiectum formale sive forma arti-
ficiali inducitur, et attingit per alium. Obiectum vero formale est ipsa
forma introducenda, que attingit immediate per se. ita in arte
in arte pictoria est obiectum materiale, forma vero est figura obiectum formale.

3

Quid sit ratio maxime in habitibus practici ac potentibus vitalibus in
obiectum formale quod, et obiectum formale quod, vel rationem formalem
sub qua. Obiectum formale quod sive volitum est id, quod potentiam movet
ad aliquid attingendum et per se attingit, ut est ipsa veritudo vel
figura inducenda in obiectum materiale. Obiectum formale quod est ipsa
artificiosa obiectum materiale, per quam a potentia vel habitibus attingit.
Quia hoc abilitudo est diversa, ita ut vel hoc vel illo modo, hac vel
illa potentia attingi possit, per hanc rationem divergunt tendentiam unam
habitibus et una potentia ab altera distinguunt, licet una idem obiectum
materiale versent. ita operationes mentis viget sunt actus vitalis,
pertinent ad grammaticam vel dirigibilem ad logicam item art
figurativa viget. et organum ductibile utrague pro obiecto materiali. habet et vel
organum est pro formali quod figuram cogit viget. ita ut data diver-
sitas se tenet ex diversa ratione formali sub qua. figurativa est cogi-
torum obiectum vel fugile, ductoria vel ductile. ex quo patet vitalis laudem

dirigibilitatem & credibilitatem a. Et ostendit quo sine rationem formalem sub qua eadem res a diversis diversis considerat

4

quidid s. ito in actum communitati, attributum est attributioni. actum commune vel considerati e. de id, quod quomodocumque in aliqua arte sine per se sine per accidens attingit. actum attributum e, quod per se et necessario ordinat vel utriusque tanquam negatione finem, ita ut in eo presentia et populi quiescere. actum attributionis e quod ab arte cuius e actum inmediate ino et per se tanquam finis intendit in unig effusione, si habitus e practicus, vel contemplatione, si e speculativus ita quicquid ut necessario referat referri vel utriusque. ita in arte pictoria v. g. conuasio penicilli proportionalia colorum etc. sunt attributa in oculo actum attributionis. si e in scientia speculativa v. g. theologia contemplatio dei e actum attributionis, angelis vero, sacramento ad alia sunt attributa seu media. actum attributionis solale ut dicit e collectio animi ad id quod per se ab habitibus intenditur, in oculo e partialis e unum ex eis quod e necessario ordinat vel utriusque, sed in quo aliquis tanquam partialis conuasio vel scientiam, ita e habitus vel artificium praeferat ad id quiescere, et ab eo denominari. porro in ser ipse actus attributionis in e principalem, et alterum minus principalem sine igno-tilis, qui in tenet propterea necessario vel utriusque ordinat.

50

Solale praeterea ino tria sine bene distinguendo, artus, artifices, artifices et artefacti. sine artus e id, quod ab arte ino et per se intendit, et hic solus e actum attributionis. sine artifices, quem illi exprimate voluntate vel comodo intendit. sine artefacti e id, ad quod dicitur opus ex natura sua, vel comoni hominum ordinati- one, ac uero ordinat. ita sine architectonico v. g. e domus, in quo arguuntur, sine artifices arti subiacent e luere sine artefacti e hominum uero comoda etc. Nota ito quod aliquid si dicitur actum attributionis, et aliud e actum partialis actum attributionis. sic lapideus calx arena etc. sunt per se edificii, et tunc sunt actum partialis, quia e sunt aliquid per se intendibile, in quo praeferat populi quiescere, unde in hoc theologico, in quo nihil dicitur n- distribuit, e actum partialis e pars actum solale, sed lapideus, fund- pars qd sunt actum partialis attributionis regat contino

hic est actum attributionis partialis, sed per se est totalis, h
tenet autem par est totalis est actum attributionis partialis.

Quidem cum in questione de octo logica frequenter dicitur hanc
locum: potentia habet ad actum, quoniam explicita aliquid per se
notabiliter inter se per potentiam hic intelligi ab intentione rei ad aliquid
faciendum vel recipiendum. applicatio ad aliquid faciendum vocatur pot-
entia activa, quia agit alia propria quia recipit. Ita ignis habet
potentiam activam ad calefaciendum aerem passivam ad recipiendum calorem
vel lucem. habitus autem est de quo solo hic loquimur, est quodlibet
quodammodo ex frequentibus actibus stabiliter personarum, et potentiam
facilitat ad operandum, hoc est ad exercendum actus, sicut illic potentia
lingue habitus. Ita qui sapienter disputat acquirit habitum ad facilitatem
disputandi, qui sapienter blasphemant acquirit habitum ad facilitatem
blasphemandi. habitus speculativi sunt quorum finis est veritas, seu
qui consistunt in cognitione veri, quin actum faciunt ad theologia
quidem in cognitione veri. habitus practici est, cuius finis est opus,
sive qui in quibus in sola cognitione, sed eam ut dirigat ad aliquid
faciendum, dividit in factivum et artificem. factivus est qui reliquos
opus post se, ut sunt artes mechanice. Ita statuario reliquit in
marmore figuram. artificem est, qui in aliquid opus post se, sed habitus
opus transiens. Ita transeunt canibus vel foveis, qui est opus nigrum.
id quod recipitur a potentia passiva, dicitur sive actus vel forma: quod
autem ab ea producitur dicitur sive effectus, vel est actus. productio actus
vocatur actus, receptio forma in facto vocatur passio. actum vocatur
passum. sicut autem productio actus et passio realiter sunt idem,
actus alii sunt directi, alii eliciti. eliciti diriguntur aut regulantur
verum immediate ab habitu et sunt ipsa regula. directi mediate
verum ab habitu, et sunt actus facti sive regulati iuxta regulas,
sive actus eliciti: potest autem idem actus esse elicitus et directus,
sed respectu divergentem. hoc breviter indicasse sufficiat.

Hic contra divisionem actus: actum formale, quod attingit per se,
est generalius, sed tale est actum attributionis, quod sunt idem. si dicitur
actum formale, quod attingit per se in toto et absolute
non ordinat, velis scilicet ad actum attributionis. ita in istis
propter aliud tanquam medium et tanquam finem. est una cum
obto materiali, actum ordinatum ad actum attributionis. hic de

De obto in comuni propositis queritur quid sit quale sit obto
logice scilicet tam formale quam materiale, propeo minimum viginti
divergentia divergenti statuentis sententia: nos plerique omnes sequentes
diversas examinationes, scilicet scilicet, intellectum rei, eius rationis
et conceptus, de his est propeo, controversis, insipienter à vobis

Capitulum I

De voce si adaequatum est primorium obto
vel materiale vel formale logice scilicet

¶ Pro cum communissima antiquiorum et recentiorum scilicet non sicut
obto adaequatum est primorium vel formale vel materiale logice scilicet
et quia adversarii se sententiam suam auctoritate et ratione probare
conantur, convenit ut pariter armis contrarios ingremus probare
inno, cum sit questio facti acriteritose, illud probabilis forte non sicut
pro obto inno et adaequato suo logice quod vel est vel propeo et pluri
mi eius interpretes conveniant in de obto inno logice scilicet, sed
vel est vel propeo et pluri: eius interpretes conveniant, voce non est
inno obto logice scilicet, quod probabilis forte, voce non sicut pro
obto inno et adaequato suo logice, noque videtur videtur, nisi dicitur
scilicet est habens interpretes, ita dicitur, ut nullus agnoscerit proler
le et paucos alios qui fuerint sine inno logice scilicet, probas minor
adducendo aliquas eorum inno interpretas, et eo propeo quod adu
ersarii male pro se citant: cum est sit questio nominis et facti, nullus
eius veritas non potest ostendi quoniam ex sincera interpretatione propeo inno
auctorem, qui se in philosophia fore habens fuerit, patet in theologia,
quoniam consensu et interpretatione in dubio scripturae sicut, inno
sicut scilicet proceptor divi thoma contra rto de scilicet vel
obto logice scilicet, loquuntur ad se et ad alterum velis persone sed
per auctorem et non per se, et sicut post, rationatione auctorem velis
per se, et hoc loquitur in sermo abirent inno interpretas logice
scilicet, cum quo et contrahentes questione sita propeo inno articulo
rto auctorem: ut inique quis affirmaret materiam prohiberi et exemplum
edificium, ita incongrue a feribus dialecticorum per se agere de veris.
rto sicut thomas in initio libri inno heribermarias ad et cum
eo scilicet: scilicet dicitur scilicet loquuntur in tres partes, scilicet tres
mentis operationes intellectus: scilicet auctorem vel inno inno